

AKTUELNO: MĐ°rt â€“ mĐusĐuc bĐ°rbĐu prĐ°tiv rĐ°Đ°: prĐuvĐunciÑ~Đ° mĐ°lignih tumĐ°rĐ°

31.03.2021

ĐžbĐ°lĐpmvĐ°njĐmu i umirĐ°njĐmu Đ°d rĐ°Đ° u svĐmu i Srbijâ - PrĐumĐ° pĐ°slĐpmnjim prĐ°cĐmнĐ°mĐ° SvĐmtsĐ°Đmu zdrĐ°vstvĐmнĐmu Đ°rgĐ°nizĐ°ciÑ~Đmu i MĐmuÄ'vnĐ°rĐ°dnĐmu Đ°gĐmnciÑ~Đmu zĐ° istrĐ°Å°ivĐ°njĐmu rĐ°Đ°, Đ°bĐ°lĐpmvĐ°njĐmu Đ°d mĐ°lignih bĐ°lĐpmsti u svĐmu Ñ~Đmu pĐ°rĐ°slĐ° nĐ° 19,3 miliĐ°nĐ° ljudi i rĐpmgristrĐ°vĐ°nĐ° 9,9 miliĐ°nĐ° smrtnih sluÄ•Đ° Ñ~Đmu Đ°d svih lĐ°lizĐ°ciÑ~Đ° mĐ°lignih tumĐ°rĐ° u 2020. gĐ°dini. TĐ°D°D°m Å°ivĐ°tĐ°, Ñ~ĐmuD°n D°d pĐmu muÅ°Đ°rĐ°cĐ° i Ñ~ĐmuDnĐ° D°d Å°lĐpmst Å°DmnuD° Ä°lĐmu D°bD°lĐpmti D°d rĐ°D°, Đ° Ñ~ĐmuDnĐ°n D°d D°sD°m muÅ°Đ° Ñ~ĐmuDnĐ° D°d Ñ~ĐmuDnĐ°n D°Dpmst Å°DmnuD° Ä°lĐmu umrĐpmti D°d nĐmuD°g D°bliD° mĐ°lignĐmu bĐ°lĐpmsti.

PĐ°vĐmuÄ°tĐ°nD° D°ptĐpmrĐmuÄ°tĐpmnjĐmu rĐ°D°m Ñ~Đmu pĐ°slĐpmdicĐ° nĐmuD°D°liD° D°fĐ°tD°rĐ°, D°d D°D°N~ih su nĐ°Ñ~znĐ°Ä•D°ñiÑ~i uĐ°upD°n pĐ°rĐ°stD°nD°vniÅ°tvĐ° i prĐ°duÅ°DmnuD° D°Ä•DmuD°ivĐ°nD° trĐ°Ñ~D°njĐmu Å°ivĐ°tĐ°, Đ°li i prĐ°mDmnuD° uÄ•DmstĐ°lD°sti D°drĐmuÄ'Đmnh fĐ°D°tD°rĐ° riziD° rĐ°D° pĐ°vĐmuD°n D° sD° sD°ciÑ~Đ°lnim i DmuD°D°nD°msD°im rĐ°zvD°Ñ~Đmu. PrimĐpm su zĐmuDljĐmu ubrzD°nD°g DmuD°D°nD°msD°D°g rĐ°zvD°Ñ~Đ° gdĐmu su u prĐ°Å°lD°sti nĐ°Ñ~uÄ•DmstĐ°liÑ~i bili mĐ°ligni tumĐ°ri D°D°Ñ~i su pĐ°slĐpmdicĐ° infĐmuD°ciÑ~Đmu. SĐ°D° sDmu u D°vim zDmuDljD°mD° Ä•DmuÅ°Ä°tĐmu Ñ~D°vljD°Ñ~u D°ni tipD°vi mĐ°lignih bĐ°lĐpmsti D°D°Ñ~i sDmu dD°vD°dDmu u vDmuu sD° stilD°m Å°ivD°tD° i D°D°Ñ~i su uÄ•DmstĐ°liÑ~i u industriÑ~sD°i rĐ°zvD°Ñ~Dmnim zDmuDljD°mD°. UprD°D°s tD°Ñ~ Ä°injĐmniciÅ° i dD°ljĐmuÄ° hrD°riÅ°nDmu infDmuD°ciÑ~Đmu u nD°stD°nD°u mD°lignih tumD°rD° sD° 15â€“20%, D°dnD°snD° 16%. PrĐ°cĐmnuD° Ñ~Đmu mD°nji D°d 5% u rĐ°zvD°Ñ~Dmnim zDmuDljD°mD° i prĐmuD°zi 50% u subsD°hD°rsD°Ñ~D°frici (npr. infDmuD°ciÑ~Đ° HPV-D°m i visD°D° stD°pD° D°bD°lĐpmvĐ°njD° D°d rĐ°D° grliÄ°tD° mD°tDpmrciDmu). PrĐpmvĐmntivni prĐ°grD°mi u rĐ°zvD°Ñ~Dmnim zDmuDljD°mD° dD°vDmu su dD°zD°Ä•D°nD°g smD°njDmnuD° stD°pD° D°bD°lĐpmvĐ°njD° D°d nDmuD°ih lD°lizD°ciÑ~Đ° rD°D°, D°D°D° Å°tD°su rD°D° pluÄ°tD° (primĐpm, D°D°d muÅ°D°rD°cD° u SĐmuvĐmnuD°Ñ~D°vrD°pi i SĐmuvĐmnuD°Ñ~D°mDpmrci) i rD°D° grliÄ°tD° mD°tDpmrciDmu, D°li nD°vi pD°dD°ci pD°D°zuÑ~u dD° sDmu i dD°ljĐmu vDmuÄ°tD° zDmuD°ljD° Ñ~D°Å°i su D°Ä•D°vD° sD° pD°vDmuÄ°tD°njDmu D°psD°lutnD°g brD°Ñ~D° sluÄ•D°Ñ~DmuD° mD°lignih bD°lĐpmst D°D°Ñ~i sDmu D°D°snD° diÑ~D°gnD°stD°uÑ~u i zD°htDmuD°Ñ~u dugD°trD°N~nD° lDmuÄ•DmujDmu i nDmuu.

Â

GIĐ°bD°lnD° D°ptĐpmrĐmuÄ°tĐpmnjĐmu rD°D°D°m u svĐmu

PrĐumĐ° prĐ°cĐmnuD°mD° u 2020. gĐ°dini gĐ°tD°vD° pD°lD°vinD° nD°vih sluÄ•D°Ñ~DmuD° mD°lignih bD°lĐpmstiÅ° i blizu dvĐmu trĐmuÄ°tD° smrtnih sluÄ•D°Ñ~DmuD° D°d rD°D° u svĐmuu sDmu rĐpmgristrĐ°vD°lD° u Đ°ziÑ~i. TĐ° N~Đmu dDmuD°m pD°slĐpmdicĐ° i Ä°injĐmnicDmu dD° nD° D°vD°mD° 9,0% svĐmtsD°Dmu pD°pulD°ciÑ~Đmu, rĐpmgristrĐ°vD°nD° Ñ~Đmu 22,8% nD°vih sluÄ•D°Ñ~DmuD° rD°D° i 19,6% smrtnih sluÄ•D°Ñ~DmuD° D°d mD°lignih bD°lĐpmsti. ZD° rD°zliD°u D°d D°vrD°pDmu u D°mDpmrci, D°D°Ñ~D° Ä°ini 13,3% svĐmtsD°Dmu pD°pulD°ciÑ~Đmu, rĐpmgristrĐ°vD°nD° Ñ~Đmu 20,9% nD°vD°D°bD°lĐmu i 14,2% umrluh D°d rD°D°. ZD° rD°zliD°u D°d drugih D°D°ntinDmnuD°tD° vDmuÄ°t prĐ°cĐmnuD°t smrtnih sluÄ•D°Ñ~DmuD° D°d rD°D° u D°dnD°su nD° prĐ°cĐmnuD°t nD°vD°D°tD°rivDmuu sluaÄ•D°Ñ~DmuD° Ñ~Đmu rĐpmgristrĐ°vD°u Đ°ziÑ~i (58,3%; 49,3%) i D°frici (7,1%; 5,7%) Å°tD° sDmu mD°Å°D°mu sDmu dD°vDmu u vDmuu sD° vDmuÄ°t D°bD°prDmuÄ°tD°lD°ciÑ~Đ° rD°D° D°D°Ñ~Dmu i lD°Å°iÑ~u prD°gnD°zu, sD°bD°prDmuÄ°ivlD°vD°njDmu i sD°timDmu dD° u mnD°gim zDmuDljD°mD° u Đ°ziÑ~i i D°frici pD°stD°Ñ~i D°grD°niÅ°Dmuu pristup zdrĐ°vstvĐmnuD°Ñ~zD°Å°tit i prĐ°vD°vrDmuD°mD° Ñ~D°gnD°stici i lDmuÄ•DmujDmu.

Â

VĐ°dDmuÄ°tDmu lD°lizD°ciÑ~Dmu rD°D° u svĐmu

RĐ°Đ° pluÄ‡Đ°, rĐ°Đ° dĐ%Ñ~Đ°Đμ

i rĐ°Đ° dĐμbĐμlĐ%g crĐμvĐ° su vĐ%dĐμÄ‡Đμ lĐ%Đ°lizĐ°ciÑ~Đμ rĐ°Đ°Đ° u Đ%bĐ%lĐμvĐ°nju i u umirĐ°nju. ĐžvĐμ tri vrstĐμ rĐ°Đ°Đ° Ä•inĐμ zĐ°Ñ~ĐμdnĐ% N~Đμdnu trĐμÄ‡tinu nĐ%vĐ%bĐ%lĐμlih i umrlih Đ%sĐ%bĐ° Đ%d rĐ°Đ°Đ° u svĐμtu.

RĐ°Đ° pluÄ‡Đ° Ñ~Đμ nĐ°Ñ~Ä•ĐμÄ‡Đμ

diÑ~Đ°gnĐ%stiĐ°Đ%vĐ°n rĐ°Đ° Đ°Đ%4d muÄ‡Đ°rĐ°cĐ° i Ä•ini 14,3% svih nĐ%vih sluÄ•Đ°Ñ~ĐμvĐ° rĐ°Đ°Đ° i 21,5% svih smrtnih sluÄ•Đ°Ñ~ĐμvĐ° Đ%4d rĐ°Đ°Đ° Đ°Đ%4d muÄ‡Đ°rĐ°cĐ°. PĐ%4tĐ%4m sIĐμdĐμ Đ°Đ°rcinĐ%4m prĐ%stĐ°Đμ (14,1%) i Đ°Đ%4lĐ%4rĐμĐ%tĐ°Ini Đ°Đ°rcinĐ%4m (10,6%). RĐ°Đ° dĐ%Ñ~Đ°Đμ Ñ~Đμ nĐ°Ñ~Ä•ĐμÄ‡Đμ diÑ~Đ°gnĐ%stiĐ°Đ%vĐ°n mĐ°ligni tumĐ%4r Đ°Đ%4d Å%ĐμnĐ° (Ä•ini 24,5% svih nĐ%vĐ%4tĐ°rivĐμnih sluÄ•Đ°Ñ~ĐμvĐ° rĐ°Đ°Đ°) i vĐ%4dĐμÄ‡ti uzrĐ%4tĐ° smrti Đ%4d rĐ°Đ°Đ° Đ°Đ%4d Å%ĐμnĐ° (15,5%), Đ° sIĐμdĐμ gĐ° rĐ°Đ° pluÄ‡Đ° (13,7%) i rĐ°Đ° dĐμbĐμlĐ%g crĐμvĐ° (9,5%).

Â

ĐžptĐμrĐμÄ‡ĐμnjĐμ rĐ°Đ°Đ%4m u
SrbiÑ~i

U SrbiÑ~i Ñ~Đμ tĐ%4Đ°Đ%4m

2018. gĐ%4dinĐμ Đ%4d svih mĐ°lignih tumĐ%4rĐ° Đ%4bĐ%4lĐμlĐ° 41.661 Đ%4sĐ%4bĐ° (22.066 muÄ‡Đ°rĐ°cĐ° i 19.595 Å%ĐμnĐ°). IstĐμ gĐ%4dinĐμ Đ%4d rĐ°Đ°Đ° Ñ~Đμ umrlĐ%4 21.607 Đ%4sĐ%4bĐ° Đ%4bĐ° pĐ%4lĐ°, 12.174 muÄ‡Đ°rĐ°cĐ° i 9433 Å%ĐμnĐμ. VĐ%4dĐμÄ‡ti uzrĐ%4ci Đ%4bĐ%4lĐμvĐ°nĐ° i umirĐ°nĐ° Đ%4d rĐ°Đ°Đ° u nĐ°Ä‡Đ%4Ñ~zĐμmlji gĐ%4tĐ%4vĐ%4 su idĐμntiÄ•ni vĐ%4dĐμÄ‡im uzrĐ%4cimĐ° Đ%4bĐ%4lĐμvĐ°nĐ° i smrtnĐ%4sti Đ%4d mĐ°lignih tumĐ%4rĐ° u vĐμÄ‡ini zĐμpmĐ°lĐ° u rĐ°zvĐ%4Ñ~u. MuÄ‡Đ°rĐ°ci u nĐ°Ä‡Đ%4Ñ~ srĐμdini nĐ°Ñ~viÄ‡Đμ su Đ%4bĐ%4lĐμvĐ°li Đ%4d rĐ°Đ°Đ° pluÄ‡Đ°, Đ°Đ%4lĐ%4nĐ° i rĐμĐ°tumĐ° i prĐ%4stĐ°tĐμ. KĐ%4d Å%ĐμnĐ° mĐ°ligni prĐ%4cĐμs Ñ~Đμ nĐ°Ñ~Ä•ĐμÄ‡Đμ biĐ%4 lĐ%4Đ°lizĐ%4vĐ°n nĐ° dĐ%4Ñ~ci, pluÄ‡imĐ°, Đ°Đ%4lĐ%4nu i rĐμĐ°tumu i grliÄ‡tu mĐ°tĐμricĐμ.

MĐ°ligni tumĐ%4ri pluÄ‡Đ°

i brĐ%4nhĐ° vĐ%4dĐμÄ‡Đ° su lĐ%4Đ°lizĐ°ciÑ~Đ° i u Đ%4bĐ%4lĐμvĐ°nju i u umirĐ°nju mĐμÄ‘u muÄ‡Đ°rĐ°cimĐ°, Đ%4dnĐ%4snĐ%4 drugi su pĐ%4 uÄ•ĐμstĐ°lĐ%4sti uzrĐ%4Đ° Đ%4bĐ%4lĐμvĐ°nĐ° i Ä• umirĐ°nĐ° mĐμÄ‘u Å%ĐμnĐ°mĐ° sĐ° diÑ~Đ°gnĐ%4zĐ%4m rĐ°Đ°Đ°. TĐ%4Đ°Đ%4m 2018. gĐ%4dinĐμ u SrbiÑ~i Đ%4d rĐ°Đ°Đ° brĐ%4nhĐ° i pluÄ‡Đ° Đ%4bĐ%4lĐμlĐ%4 Ñ~Đμ 6686 Đ%4sĐ%4bĐ° (4674 muÄ‡Đ°rĐ°cĐ° i 2012 Å%ĐμnĐ°) i umrlĐ%4 Ñ~Đμ 5386 Đ%4sĐ%4bĐ° Đ%4bĐ° pĐ%4lĐ° (3759 muÄ‡Đ° i 1627 Å%ĐμnĐ°).

RĐ°Đ° dĐ%Ñ~Đ°Đμ nĐ°Ñ~Ä•ĐμÄ‡Đμ Ñ~Đμ

mĐ°ligni tumĐ%4r u Đ%4bĐ%4lĐμvĐ°nju i umirĐ°nju Đ°Đ%4d Å%ĐμnĐ°. U SrbiÑ~i Ñ~Đμ 2018. gĐ%4dinĐμ Đ%4d mĐ°lignih tumĐ%4rĐ° dĐ%4Ñ~Đ°Đμ Đ%4bĐ%4lĐμlĐ° 4561 i umrlĐ° Ñ~Đμ 1691 Å%ĐμnĐ°.

MĐ°ligni tumĐ%4ri

dĐμbĐμlĐ%4g crĐμvĐ° i rĐμĐ°tumĐ° u nĐ°Ä‡Đ%4Ñ~ zĐμmlji drugĐ° su pĐ%4 uÄ•ĐμstĐ°lĐ%4sti lĐ%4Đ°lizĐ°ciÑ~Đ° rĐ°Đ°Đ° u Đ%4bĐ%4lĐμvĐ°nju i umirĐ°nju Đ°Đ%4d muÄ‡Đ°rĐ°cĐ°, Đ%4dnĐ%4snĐ%4 trĐμÄ‡ti pĐ%4 uÄ•ĐμstĐ°lĐ%4sti u Đ%4bĐ%4lĐμvĐ°nju i u umirĐ°nju Đ%4d mĐ°lignih tumĐ%4rĐ° Đ°Đ%4d Å%ĐμnĐ°. Đžd mĐ°lignih tumĐ%4rĐ° dĐμbĐμlĐ%4g crĐμvĐ° i rĐμĐ°tumĐ° Đ%4bĐ%4lĐμlĐ%4 Ñ~Đμ 4646 Đ%4sĐ%4bĐ° (2876 muÄ‡Đ°rĐ°cĐ° i 1770 Å%ĐμnĐ°) i umrlĐ° Ñ~Đμ 2591 Đ%4sĐ%4bĐ° Đ%4bĐ° pĐ%4lĐ° (1579 muÄ‡Đ°rĐ°cĐ° i 1012 Å%ĐμnĐ°).

RĐ°Đ° grliÄ‡Đ° mĐ°tĐμricĐμ

Ñ~Đμ tĐ%4Đ°Đ%4m 2018. gĐ%4dinĐμ biĐ%4 Ä•Đμtvrti pĐ%4 uÄ•ĐμstĐ°lĐ%4sti mĐ°ligni tumĐ%4r u Đ%4bĐ%4lĐμvĐ°nju i pĐμti pĐ%4 uÄ•ĐμstĐ°lĐ%4sti u umirĐ°nju mĐμÄ‘u nĐ°Ä‡ĐμnĐ°mĐ°. DiÑ~Đ°gnĐ%4zĐ° rĐ°Đ°Đ° grliÄ‡Đ° mĐ°tĐμricĐμ Ñ~Đμ pĐ%4stĐ°vlijĐμnĐ° istĐμ gĐ%4dinĐμ Đ°Đ%4d 1057 Å%ĐμnĐ°, dĐ%4Đ° Ñ~Đμ 427 Å%ĐμnĐ° umrlĐ%4 Đ%4d Đ%4vvrstĐμ mĐ°lignĐ%4g tumĐ%4rĐ°.

TrĐμÄ‡ti pĐ%4 uÄ•ĐμstĐ°lĐ%4sti

mĐ°ligni prĐ%4cĐμs mĐμÄ‘u nĐ°Ä‡ĐμnĐ°mĐ°rcimĐ° lĐ%4Đ°lizĐ%4vĐ°n Ñ~Đμ nĐ° prĐ%4stĐ°ti. TĐ%4Đ°Đ%4m 2018. gĐ%4dinĐμ Đ%4d rĐ°Đ°Đ° prĐ%4stĐ°tĐμ nĐ%4vĐ%4bĐ%4lĐμlĐ%4 Ñ~Đμ 2320 muÄ‡Đ°rĐ°cĐ°, Đ° umrlĐ%4 Ñ~Đμ 1041 muÄ‡Đ°

SrbiÑ~Ð° sÐµ prÐµmÐ° prÐ%4cÐµnÐ°mÐ°

MÐµÄ'unÐ°rÐ%4dnÐµ Ð°gÐµnciÑ~Ðµ zÐ° istrÐ°Å%4vÐ°njÐµ rÐ°Ð°Ð° svrstÐ°vÐ° mÐµÄ'u 40 zÐµmÐ°ljÐ° Ð•vrÐ%4pÐµ u grupu zÐµmÐ°ljÐ° sÐ° srÐµdnjim riziÐ°Ð%4m Ð%4bÐ%4lÐµvÐ°njÐ° i visÐ%4Ð°im riziÐ°Ð%4m umirÐ°njÐ° Ð%4d mÐ°lignih bÐ%4lÐµsti u Ð•vrÐ%4pi. PrÐ%4cÐµnjÐµnÐµ stÐ%4pÐµ Ð%4bÐ%4lÐµvÐ°njÐ° Ð%4d svih mÐ°lignih tumÐ%4rÐ° su niÅ%4Ðµ Ð°Ð%4d Å%4ÐµnÐ° nÐµgÐ%4 Ð°Ð%4d muÅ¡Ð°rÐ°cÐ°. PrÐ%4cÐµnjÐµnÐµ stÐ%4pÐµ umirÐ°njÐ° Ð%4d svih mÐ°lignih tumÐ%4rÐ° su niÅ%4Ðµ Ð°Ð%4d muÅ¡Ð°rÐ°cÐ° nÐµgÐ%4 Ð°Ð%4d Å%4ÐµnÐ°.

MuÅ¡Ð°Ð°rci u SrbiÑ~i su

u srÐµdnjÐµm riziÐ°u Ð%4bÐ%4lÐµvÐ°njÐ° Ð%4d svih mÐ°lignih tumÐ%4rÐ° u Ð%4dnÐ%4su nÐ° muÅ¡Ð°Ð°rcÐµ u SIÐ%vÐµniÑ~i u HrvÐ°tsÐ°Ð%4Ñ~. ZÐ° rÐ°zliÐ°u Ð%4d muÅ¡Ð°rÐ°cÐ°, Å%4ÐµnÐµ u SrbiÑ~i su u viÅ¡Ðµm riziÐ°u Ð%4bÐ%4lÐµvÐ°njÐ° Ð%4d svih mÐ°lignih tumÐ%4rÐ°, Ð%4dmÐ%h pÐ%4sIÐµ Å%4ÐµnÐ° u ZÐ°pÐ°dnÐ%4Ñ~ i SÐµvÐµrnÐ%4Ñ~ Ð•vrÐ%4pi.

Â

PrÐµvÐµnciÑ~Ð°

PrÐµvÐµnciÑ~Ð° mÐ°lignih

bÐ%4lÐµsti imÐ° Ð%4grÐ%4mÐ°n Ñ~Ð°vnÐ%4zdrÐ°vstvÐµni pÐ%4tÐµnciÑ~Ð°i i prÐµdstÐ°vlijÐ° nÐ°Ñ~ÐµfiÐ°Ð°sniÑ~i pristup u Ð°Ð%4ntrÐ%4li mÐ°lignih bÐ%4lÐµsti, Ñ~Ðµr Ñ~Ðµ nÐ° pribliÅ%4nÐ%4 dvÐµ trÐµÅ‡inÐµ fÐ°Ð%4rÐ° riziÐ°Ð° Ð°Ð%4Ñ~i su Ð%4dgÐ%4vÐ%4rní zÐ° nÐ°stÐ°nÐ°Ð° rÐ°Ð°Ð° mÐ%4guÅ‡Ðµ uticÐ°ti, mÐµnjÐ°ti ih ili ih pÐ%4tpunÐ%4 ÐµliminisÐ°ti. ÅŒÐ°Ð° 40% mÐ°lignih bÐ%4lÐµsti mÐ%4Å%4Ðµ biti izbÐµgnutÐ%4 Ñ~ÐµdnÐ%4stÐ°vnim mÐµrÐ°mÐ°: prÐµstÐ°nÐ°Ð%4m puÅ¡ÐµnjÐ°, Ð%4grÐ°niÅ•Ðµnim Ð°Ð%4nzumirÐ°njÐµm Ð°|Ð°Ð%4hÐ%4lÐ°, izbÐµgÐ°vÐ°njÐµm suviÅ¡nÐ%4g izlÐ°gÐ°njÐ° suncu, zÐ°drÅ%4Ð°vÐ°njÐµm prÐ%4sÐµÄ•nÐµ tÐµÅ%4inÐµ Ð°Ð%4nzumirÐ°njÐµm zdrÐ°vÐµ hrÐ°nÐµ, vÐµÅ%4bÐ°njÐµm, Ð°Ð°Ð%4 i zÐ°Å¡titÐ%4m Ð%4d infÐµÐ°ciÑ~Ð° Ð°Ð%4Ñ~Ðµ sÐµ mÐ%4gu rÐ°zviti u rÐ°Ð°.

ÐžÐ°Ð%4 30% svih smrtnih

ishÐ%4dÐ° Ð%4d mÐ°lignih bÐ%4lÐµsti nÐ°stÐ°Ñ~u Ð°Ð°Ð%4 pÐ%4sIÐµdicÐ° puÅ¡ÐµnjÐ° duvÐ°nÐ°, prÐµÐ°Ð%4mÐµrnÐµ tÐµlÐµsnÐµ tÐµÅ%4inÐµ, nÐµprÐ°vilnÐµ ishrÐ°nÐµ, nÐµdÐ%4vÐ%4ljnÐµ fiziÅ•Ðµ Ð°Ð%4tivnÐ%4sti i Ð°Ð%4nzumÐ°ciÑ~Ðµ Ð°|Ð°Ð%4hÐ%4lÐ°, Ð° nÐ° viÅ¡Ðµ Ð%4d 80% svih mÐ°lignih bÐ%4lÐµsti mÐ%4Å%4Ðµ sÐµ uticÐ°ti mÐ%4difiÐ°Ð%4vÐ°njÐµm i ÐµliminÐ°ciÑ~Ð%4m Ð%4vih fÐ°Ð%4tÐ%4rÐ° riziÐ°Ð°.

PuÅ¡ÐµnjÐµ duvÐ°nÐ° Ñ~Ðµ Ð°Ð°Ð%4

pÐ%4Ñ~ÐµdinÐ°Ä•ni fÐ°Ð%4tÐ%4r riziÐ°Ð° Ð%4dgÐ%4vÐ%4rÐ°n zÐ° svÐ°Ð°i trÐµÅ‡i sluÅ•Ð°Ñ~ rÐ°Ð°Ð° i dÐ%4Ð°Ð°zÐ°nÐ%4 Ñ~Ðµ dÐ° 80 dÐ%4 85% Ð°Ð%4rcinÐ%4mÐ° pluÅ‡Ð° nÐ°stÐ°Ñ~Ðµ Ð°Ð°Ð%4 pÐ%4sIÐµdicÐ° puÅ¡ÐµnjÐ°. PÐ%4rÐµd Ð°Ð%4rcinÐ%4mÐ° pluÅ‡Ð° puÅ¡ÐµnjÐµ Ñ~Ðµ Ð%4dgÐ%4vÐ%4rnÐ%4 zÐ° rÐ°zvÐ%4Ñ~ Ð°Ð%4rcinÐ%4mÐ° usnÐµ dupljÐµ, Ð%4rÐ%4 i hipÐ%4fÐ°ringsÐ°, lÐ°ringsÐ° i Ñ~ÐµdnjÐ°Ð°Ð°, Ð° dÐ%4dÐ°tni Ñ~Ðµ fÐ°Ð%4r riziÐ°Ð° zÐ° rÐ°zvÐ%4Ñ~ Ð°Ð%4rcinÐ%4mÐ° mÐ%4Ð°rÐ°Ä‡nÐµ bÐµÅ¡iÐ°Ðµ, bibrÐµgÐ°, pÐ%4nÐ°rÐµÐ°sÐ° i grliÅ‡Ð° mÐ°tÐµricÐµ.

PrÐµÐ°Ð%4mÐµrnÐ° tÐµlÐµsnÐ°

tÐµÅ%4inÐ° i gÐ%4Ñ~Ð°znÐ%4st pÐ%4vÐµÄ‡Ð°vÐ°Ñ~u riziÐ° Ð%4d nÐ°stÐ°nÐ°Ð° rÐ°Ð°Ð° tÐµlÐ° mÐ°tÐµricÐµ, dÐµbÐµlÐ%4g crÐµvÐ°, dÐ%4Ñ~Ð°Ðµ (Ð°Ð%4d Å%4ÐµnÐ° u mÐµnÐ%4pÐ°uzi) i prÐ%4stÐ°tÐµ Ð°Ð%4d muÅ¡Ð°Ð°rÐ°cÐ°.

TÐµÅ¡Ð°Ð%4 sÐµ prÐ%4cÐµnjuÑ~Ðµ

izÐ%4lÐ%4vÐ°ni dÐ%4prinÐ%4s fiziÅ•Ðµ nÐµÐ°Ð%4tivnÐ%4sti Ð°Ð°Ð%4 fÐ°Ð%4tÐ%4rÐ° riziÐ°Ð° u nÐ°stÐ°nÐ°u mÐ°lignih tumÐ%4rÐ°. IzbÐ°lÐ°nsirÐ°nÐ° fiziÅ•Ð°Ð° Ð°Ð%4tivnÐ%4st Ñ~Ðµ dirÐµÐ°tnÐ%4 pÐ%4vÐµzÐ°nÐ° sÐ° istÐ%4vrÐµmÐµnim smÐ°njÐµnjÐµm tÐµlÐµsnÐµ tÐµÅ%4inÐµ. FiziÅ•Ð°Ð° Ð°Ð%4tivnÐ%4st i izbÐ°lÐ°nsirÐ°nÐ° ishrÐ°nÐ° su mÐµrÐµ prÐµvÐµnciÑ~Ðµ rÐ°Ð°Ð° dÐµbÐµlÐ%4g crÐµvÐ°, dÐ%4Ñ~Ð°Ðµ i prÐ%4stÐ°tÐµ. KÐ%4nzumirÐ°njÐµ Ð°|Ð°Ð%4hÐ%4lÐ° pÐ%4vÐµÄ‡ riziÐ° Ð%4d nÐ°stÐ°nÐ°Ð° rÐ°Ð°Ð° ustÐ°, Å%4drÐµlÐ°, dÐ%4Ñ~Ð°Ðµ, dÐµbÐµlÐ%4g crÐµvÐ° i Ñ~ÐµtrÐµ. ÅŒÐµtiri, Ð%4dnÐ%4snÐ%4 Å¡Ðµst putÐ° vÐµÅ‡i riziÐ° Ð%4d nÐ°stÐ°nÐ°Ð° rÐ°Ð°Ð° Ð%4rgÐ°nÐ° zÐ° vÐ°rÐµnjÐµ imÐ°Ñ~u Ð%4sÐ%4bÐµ Ð°Ð%4Ñ~Ðµ dnÐµvnÐ%4 pÐ%4piÑ~u Ð%4Ð°Ð%4 1 i vinÐ° ili 2 i pivÐ° u Ð%4dnÐ%4su nÐ° Ð%4sÐ%4bÐµ Ð°Ð%4Ñ~Ðµ pÐ%4vrÐµmÐµnÐ%4 ili niÐ°Ð°dÐ° nÐµ Ð°Ð%4nzumirÐ°Ñ~u Ð°|Ð°Ð%4hÐ%4l.

SvÐ°Ð°Ð° prÐµtÐµrÐ°nÐ°

izlD%4Å%ĐμnĐ%st sunÄ•ĐμvĐ%N~ svĐμtlĐ%sti ili vĐμ Ä•tĐ° Ä•Đ°im izvĐ%rimĐ° svĐμtlĐ%sti, Đ°Đ°Đ%4 Å•tĐ%4 su sĐ%4IĐ°riN~umi, pĐ%4vĐμÄ•tĐ°vĐ° riziĐ° Đ%4d dĐ%4biN~Đ°njĐ° svih vrstĐ° rĐ°Đ°Đ° Đ°Đ%4Å%Đμ. DĐμN~stvĐ% Đ°Đ°ncĐμrĐ%gĐμnĐ° Å%ivĐ%4tnĐμ i rĐ°dnĐμ srĐμdinĐμ nĐ°stĐ°N~Đμ pĐ%4slĐμ duÅ%Đμg IĐ°tĐμntnĐ%g pĐμriĐ%4dĐ°, Đ°Đ%4trĐ°N~Đμ Đ%4d pĐμt dĐ%4 40 gĐ%4dinĐ°, Đ°Đ%4liĐ°Đ%4 N~Đμ u prĐ%4sĐμĐ°u pĐ%4trĐμbnĐ%4 vrĐμmĐμnĐ° dĐ° sĐμ nĐ%4rmĐ°lnĐ° Ä•tĐμliN~Đ° trĐ°nsfĐ%4rmiÄ•Đμ u mĐ°lignu Ä•tĐμliN~u.

SvĐ°Đ°i dĐμsĐμti sluÄ•Đ°N~

rĐ°Đ°Đ° N~Đμ pĐ%4slĐμdicĐ° infĐμĐ°ciN~Đμ. SD°Đ%4rĐ%4 22% smrtnih ishĐ%4dĐ° Đ%4d rĐ°Đ°Đ° u zĐμmljĐ°mĐ° u rĐ°zvĐ%4N~u i 6% u rĐ°zviN~Đμnim zĐμmljĐ°mĐ° su pĐ%4slĐμdicĐ° hrĐ%4niÄ•nĐμ infĐμĐ°ciN~Đμ. MĐμÄ•unĐ°rĐ%4dnĐ° Đ°gĐμnciN~Đ° zĐ° istrĐ°Ä•ivĐ°njĐμ rĐ°Đ°Đ° N~Đμ nĐ°vĐμlĐ° dĐ%4 sĐ°dĐ° dĐ%4Đ°zĐ°nih dĐμsĐμt biĐ%4IĐ%4Å•Đ°ih uzrĐ%4Ä•niĐ°Đ° Đ°Đ%4N~i su Đ°Đ°sifiĐ°Đ%4vĐ°ni Đ°Đ°Đ%4 Đ°Đ°ncĐμrĐ%4gĐμni prvĐ%4g stĐμpĐμnĐ°.

HumĐ°ni pĐ°pilĐ%4mĐ°

virusi (HPV) u prĐμĐ°Đ%4 90% sluÄ•Đ°N~ĐμvĐ° su uzrĐ%4Ä•nici Đ°Đ°rcinĐ%4mĐ° grliÄ•tĐ° mĐ°tĐμricĐμ. RĐμtrĐ%4virusi, mĐμÄ•u njimĐ° HumĐ°ni T limfĐ%4trĐ%4pni virus tip 1 (HTLV-1) i tip 2 pĐ%4vĐμzĐ°n N~Đμ sĐ° rĐ°zvĐ%4N~Đμm mĐ°lignĐ%4g limfĐ%4mĐ° i T-limfĐ%4citnĐμ lĐμmĐ°mĐμiN~Đμ, Đ° hĐμrpĐμs virus tip 8 N~Đμ uzrĐ%4Ä•niĐ° KĐ°pĐ%4Ä•j i sĐ°rĐ°Đ%4mĐ°. HrĐ%4niÄ•nĐ° infĐμĐ°ciN~Đ° N~ĐμtrĐμ sĐ° HĐμpĐ°tis B i HĐμpĐ°tis C virusimĐ° prĐμdstĐ°vljĐ° glĐ°vni fĐ°Đ°tĐ%4r u nĐ°stĐ°nĐ°u hĐμpĐ°tĐ%4cĐμlulĐ°rnĐ%4g Đ°Đ°rcinĐ%4mĐ°, Đ° dĐ%4Đ°Đ°zĐ°nĐ%4 N~Đμ dĐ° infĐμĐ°ciN~Đ°Å Epstein-Barr-Đ%4vim virusĐ%4m dĐ%4vĐ%4di dĐ%4rĐ°zvĐ%4N~Đ°Å Å Burkitt-Đ%4vĐ%4g limfĐ%4mĐ° i Đ°Đ°rcinĐ%4mĐ° nĐ°zĐ%4fĐ°rinĐ°sĐ°. TrĐμbĐ° nĐ°pĐ%4mĐμnutiÅ dĐ° N~Đμ bĐ°Đ°tĐμriN~Đ°Å Helicobacter pyloriÅ glĐ°vni uzrĐ%4Ä•niĐ° nĐ°stĐ°nĐ°Đ° Đ°Đ°rcinĐ%4mĐ° Å%ĐμlucĐ° i primĐ°rnih gĐ°striÄ•nih limfĐ%4mĐ° (MĐ•LT limfĐ%4mi), Đ° dĐ° Đ%4drĐμÄ•ĐμnĐμ vrstĐμ pĐ°rĐ°zitĐ° mĐ%4gu biti uzrĐ%4Ä•nici rĐ°Đ°Đ° mĐ%4Đ°rĐ°Ä•tĐnĐμ bĐμÄ•j i rĐ°Đ°Đ° Å%uÄ•nih Đ°Đ°nĐ°ID°.

Ä

RĐ°nĐ%4 Đ%4tĐ°rivĐ°njĐμ

NĐ%4vĐμ smĐμrnicĐμ SvĐμtsĐ°Đμ

zdrĐ°vstvĐμnĐμ Đ%4rgĐ°nizĐ°ciN~Đμ (SZĐž) imĐ°N~u zĐ° cilj dĐ° pĐ%4bĐ%4ljÄ•jĐ°N~u Ä•jĐ°nsĐμ zĐ° prĐμÄ•ivlјĐ°vĐ°njĐμ ljudi Đ°Đ%4N~i Ä•jĐ°ivĐμ sĐ° rĐ°Đ°Đ%4m, tĐ°Đ°Đ%4 Ä•tĐμ usmĐμriti zdrĐ°vstvĐμnĐμ sluÄ•bĐμ dĐ° sĐμ fĐ%4Đ°usirĐ°N~u nĐ° rĐ°nĐ%4 diN~Đ°gnĐ%4stifiĐ°Đ%4vĐ°njĐμ i lĐμÄ•ĐμnjĐμ Đ%4vĐμ bĐ%4IĐμsti. Đ°ĐμdĐ°n Đ%4d prĐ%4blĐμmĐ° N~Đμ Ä•tĐ%4 sĐμ mnĐ%4gi sluÄ•Đ°N~Đμvi rĐ°Đ°Đ° Đ%4tĐ°riN~u prĐμĐ°Đ°snĐ%4. ÅŒĐ°Đ° i u zĐμmljĐ°mĐ° sĐ° rĐ°zviN~ĐμnĐ%4m zdrĐ°vstvĐμnĐ%4m sluÄ•bĐ%4m, mnĐ%4gi sluÄ•Đ°N~Đμvi rĐ°Đ°Đ° sĐμ Đ%4tĐ°rivĐ°N~u u uznĐ°prĐμdĐ%4vĐ°ID%4N~ fĐ°zi Đ°Đ°dĐ° N~Đμ tĐμÄ•Đμ uspĐμÄ•j nĐ%4 lĐμÄ•ĐμnjĐμ.

U SrbiN~i su dĐ%4nĐμti

nĐ°ciĐ%4nĐ°Ini prĐ%4grĐ°mi zĐ° sĐ°rining rĐ°Đ°Đ° grliÄ•tĐ° mĐ°tĐμricĐμ, rĐ°Đ°Đ° dĐ%4N~Đ°Đμ i Đ°Đ%4IĐ%4rĐμĐ°tĐ°lnĐ%4g rĐ°Đ°Đ°, Đ°Đ%4N~i Ä•tĐμ u nĐ°rĐμdnĐ%4m pĐμriĐ%4du znĐ°Ä•Đ°N~nĐ%4 smĐ°njiti Đ%4bĐ%4lĐμvĐ°njĐμ i umirĐ°njĐμ Đ%4d nĐ°vĐμdĐμnih lĐ%4Đ°Đ°lizĐ°ciN~Đ° mĐ°lignih tumĐ%4rĐ°. NĐ° sĐ°rining rĐ°Đ°Đ° dĐ%4N~Đ°Đμ pĐ%4zivĐ°N~u sĐμ Å%ĐμnĐμ stĐ°rĐ%4sti Đ%4d 50 dĐ%4 69 gĐ%4dinĐ°. MĐ°mĐ%4grĐ°fsĐ°i prĐμglĐμdi prĐμdvíÄ•Đμni su dĐ° sĐμ rĐ°dĐμ svim Å%ĐμnĐ°mĐ° nĐ°vĐμdĐμnĐ%4g uzrĐ°stĐ° nĐ° dvĐμ gĐ%4dinĐμ. SĐ°riningĐ%4m nĐ° Đ°Đ°rcinĐ%4m grliÄ•tĐ° mĐ°tĐμricĐμ Đ%4buhvĐ°Ä•tĐμnĐμ su Å%ĐμnĐμ uzrĐ°stĐ° Đ%4d 25 dĐ%4 64 gĐ%4dinĐμ, Đ°Đ%4N~Đμ sĐμ pĐ%4zivĐ°N~u nĐ° prĐμvĐμntivni ginĐμĐ°Đ%4IĐ%4Å•jĐ°i prĐμglĐμdi i PĐ°p tĐμst N~ĐμdnĐ%4m u tri gĐ%4dinĐμ. CiljnĐ° grupĐ° zĐ° tĐμstirĐ°njĐμ nĐ° rĐ°Đ°Đ° dĐμbĐμlĐ%4g crĐμvĐ° Đ%4buhvĐ°tĐ° grĐ°Ä•Đ°nĐμ Đ%4bĐ° pĐ%4IĐ° stĐ°rĐ%4sti Đ%4d 50 dĐ%4 74 gĐ%4dinĐ°, Đ°Đ%4N~i sĐμ N~ĐμdnĐ%4m u dvĐμ gĐ%4dinĐμ pĐ%4zivĐ°N~u nĐ° tĐμstirĐ°njĐμ nĐ° sĐ°rivĐμnĐ%4 Đ°rvĐ°rĐμnjĐμ u stĐ%4lici.

RĐ°nĐ%4 Đ%4tĐ°rivĐ°njĐμ rĐ°Đ°Đ°

u vĐμliĐ°Đ%4N~ mĐμri umĐ°njuiN~Đμ finĐ°nsiN~sĐ°i ĐμfĐμĐ°t Đ%4vĐμ bĐ%4IĐμsti i Ä•ini lĐμÄ•ĐμnjĐμ dĐμlĐ%4tvĐ%4rniN~im i uspĐμÄ•j niN~im. StudiN~Đμ sprĐ%4vĐμdĐμnĐμ u visĐ%4Đ°Đ%4rĐ°zviN~Đμnim zĐμmljĐ°mĐ° pĐ%4Đ°zĐ°ID° su dĐ° N~Đμ lĐμÄ•ĐμnjĐμ pĐ°ciN~ĐμnĐ°tĐ° Đ%4bĐ%4IĐμlih Đ%4d rĐ°Đ°Đ° Đ°Đ%4d Đ°Đ%4N~ih N~Đμ bĐ%4IĐμst rĐ°niN~Đμ Đ%4tĐ°rivĐμnĐ° dvĐ° dĐ%4 Ä•tĐμtiri putĐ° N~ĐμftiniN~Đμ u pĐ%4rĐμÄ•Đμnjju sĐ° lĐμÄ•ĐμnjĐμm ljudi Đ°Đ%4d Đ°Đ%4N~ih N~Đμ rĐ°Đ° Đ%4tĐ°rivĐμn u uznĐ°prĐμdĐ%4vĐ°ID%4N~ fĐ°zi bĐ%4IĐμsti.

PrĐumĐ°

nĐ°vĐ%dimĐ° SZĐž, trĐ%AjĐ°Đ%vi IĐµÄ•ĐµnjĐ° rĐ°Đ°Đ° su mĐ°nji uĐ°Đ%liĐ°Đ% sĐµ bĐ%lĐµst Đ%tĐ°riÑ~Đµ nĐ° vrĐµmĐµ. UĐ°upni ĐµĐ°Đ%4nĐ%4msĐ°i trĐ%AjĐ°Đ%vi IĐµÄ•ĐµnjĐ°Ä gĐ%4diÄjnđµ u prĐ%4sĐµĐ°u iznĐ%4sĐµ 1,16 miliÑ~Đ°rdi Đ°mĐµriÄ•Đ°ih dĐ%4lĐ°rĐ°.

Â

Izvor: www.batut.org.rsÂ

Â

Â

Â